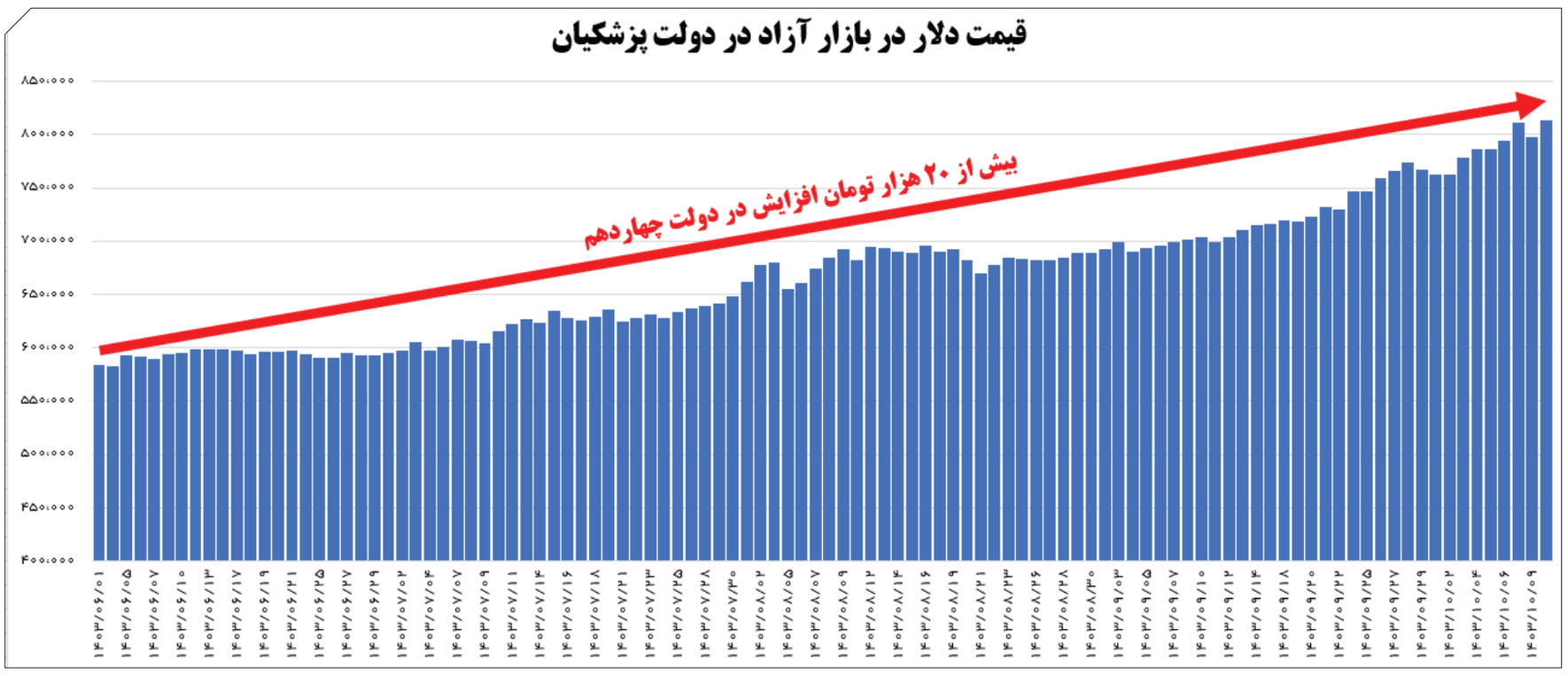
چارسوق
نبض اقتصاد را در دست بگیرید
Charsogh newspaper
چهارشنبه ۱۲ دی ۱۴۰۳ ■ سال اول ■ شماره ۸۲




# از ضرب الاجل تا ضربه گیر

## گزارش

درحالی که محمدباقر قالیباف در اوایل اردیبهشت امسال به دولت سیزدهم بابت گرانی ارز، تذکرات مکرری می داد و برای دولت ضرب الاجل کنترل بازار ارز تعیین می کرد، در دولت پزشکیان، رفتار دیگری در برابر التهابات ارزی اتخاذ کرده است. وی حتی در مقابل درخواست عده زیادی از نمایندگان برای استیضاح عبدالناصر همتی، همچون ضربه‌گیر عمل کرده و روز سه‌شنبه اعلام کرد که مانع استیضاح خواهد شد.

۵ اردیبهشت ماه امسال در حالی قالیباف به تیم اقتصادی دولت سیزدهم برای مدیریت بازار ارز ضرب الاجل داد که در آن مقطع قیمت دلار در بازار آزاد طی ۱۰ روز بیش از ۷ هزارتومان کاهش یافته و روند بازار، کاملاً نزولی بود. اما اکنون که در دوره کوتاه مدیریتی دولت پزشکیان، قیمت دلار بیش از ۲۰ هزارتومان افزایش یافته (بالاترین رکورد گرانی ارز طی ۴ ماه نخست در بین همه دولت‌های پس از انقلاب)، قالیباف جلوی فشار برخی نمایندگان برای استیضاح وزیر اقتصاد دولت پزشکیان به‌عنوان طراح گرانی ارز، ایستاده است.

در فروردین امسال پس از حمله رژیم صهیونیستی به کنسولگری ایران در سوریه، عملیات وعده صادق توسط سپاه انجام شد و ایران برای اولین بار ایران مستقیماً به مناطقی از رژیم صهیونیستی حمله موشکی کرد. درنتیجه اولین رویارویی نظامی مستقیم ایران با رژیم اشغالگر قدس، بازار ارز کمی ملتهب شد.

رژیم صهیونیستی در روز ۱۳ فروردین به کنسولگری ایران حمله تروریستی کرد که درنتیجه آن قیمت دلار از کانال ۶۱ هزارتومان به کانال ۶۷ هزارتومان صعود کرد. اما پس از عملیات وعده صادق ۱ در ۲۵ فروردین و حمله موشکی سپاه به مناطقی از رژیم صهیونیستی به علت ایجاد چتر امنیتی بر سر اقتصاد کشور، نرخ ارز نزولی شد و ترس از بازارها رخت بربست.

درنتیجه، قیمت دلار در بازار آزاد که در ۲۵ فروردین به اوج ۶۷۵۲۰ تومان رسیده بود، در اوایل اردیبهشت به ۶۰ هزارتومان کاهش یافت. اما برخلاف روند نزولی نرخ ارز، محمدباقر قالیباف در مجلس، معترض وضعیت بازار ارز بود و جلساتی با حضور تیم اقتصادی دولت در مجلس برگزار کرد. در شامگاه چهارشنبه ۵ اردیبهشت که قیمت دلار به ۶۰۰۰۰ تومان کاهش یافته بود (بیش از ۷۰۰۰ تومان کاهش طی ۱۰ روز)، قالیباف به دولت سیزدهم، ضرب الاجلی درباره ارائه برنامه ارزی تا روز یکشنبه ۹ اردیبهشت ماه داد. این در حالی بود که با مدیریت بانک مرکزی، قیمت ارز در بازار به خوبی در حال کاهش بود و حتی به زیر ۶۰ هزارتومان هم بازگشت.

### نگاهی به لحن سخنان قالیباف خطاب به تیم اقتصادی دولت رئیسی

در جلسه بررسی مسائل ارزی در شامگاه ۵ اردیبهشت ماه امسال که با حضور محمدباقر قالیباف رئیس مجلس و تیم اقتصادی دولت سیزدهم برگزار شد، قالیباف خطاب به دولتی ها این طور گفته بود:

-نباید به ارائه گزارش اکتفاء کرد، زیرا در نشست قبلی به اندازه کافی گزارش ارائه شد و باید دوستان دولت به‌طور روشن و شفاف، رویکرد روبه‌جلویی برای مدیریت بازار ارز ارائه کنند.

-ما دنبال تکرار جلسات نیستیم و جلسه سومی وجود ندارد، بنابراین باید در مورد موضوع به جمع بندی رسیده و نتیجه نهایی را به صحن علنی ارائه کنیم. در این رابطه با توجه به اصرار نمایندگان برای بررسی موضوع در صحن علنی، به‌صورت مشخص به نمایندگان گفتم اگر به جمع بندی و اتفاق نظر با دولت نرسیم، مجلس خود به جمع بندی روشن می رسد.

-مجلس در عین اختلاف سلیقه و اختلاف دیدگاه، با سیاست های ارزی دولت همراهی کرده است. همه اختیارهای موجود در قانون دائمی را به رئیس بانک مرکزی دادیم و هرچه ایشان در جلسه سران قوا بیان کردند را قبول کردیم اما شرایط کنونی نشان می دهد که هم رویکرد اقتصادی و هم رویکرد مدیریتی در موضوع ارز، دچار اشکال است. -امروزه به‌طور روشن و مشخص در سیاست های ارزی از نگاه اقتصادی دچار مشکل هستیم و طرح جامعی برای رویکرد اقتصادی در بازار ارز وجود ندارد. -ما رویکرد اقتصادی‌مان در حوزه مدیریتی را اعلام کردیم و تا روز یکشنبه برای دریافت برنامه دولت منتظر می مانیم، اگر برنامه و سیاست ارزی دولت ارائه نشود، مجلس جلسه خواهد گذاشت و طرح خود را ارائه می کند.

### موضع قالیباف در شرایط افزایش قیمت ارز در دولت پزشکیان

در دولت پزشکیان، مدیریت بازار ارز به علت اصرار عبدالناصر همتی وزیر اقتصاد برای گران شدن ارز نیمایی، کاملاً متفاوت از دولت سیزدهم بوده است. دولت پزشکیان با ادعای اینکه پایین بودن نرخ ارز نیمایی، موجب رانت است، مرتباً قیمت ارز نیمایی را بالابرده است. این اقدام سبب سیگنال دادن به بازار آزاد هم شده و هرچقدر دولت پزشکیان ارز نیمایی را بالابرده، به همان نسبت ارز در بازار آزاد هم گران شده است. به همین دلیل قیمت دلار در بازار آزاد که در انتهای مردادماه زیر ۶۰ هزارتومان بود، اکنون به بالای ۸۰ هزارتومان رسیده است.

ازآنجاکه شخص عبدالناصر همتی پیگیر گران شدن ارز در دولت پزشکیان بوده است، برخی نمایندگان مجلس، به دنبال استیضاح وی هستند. اما دیروز(سه شنبه) ،قالیباف اعلام کرد که نخواهد گذاشت وزرای دولت پزشکیان، بابت گرانی ارز استیضاح شوند.

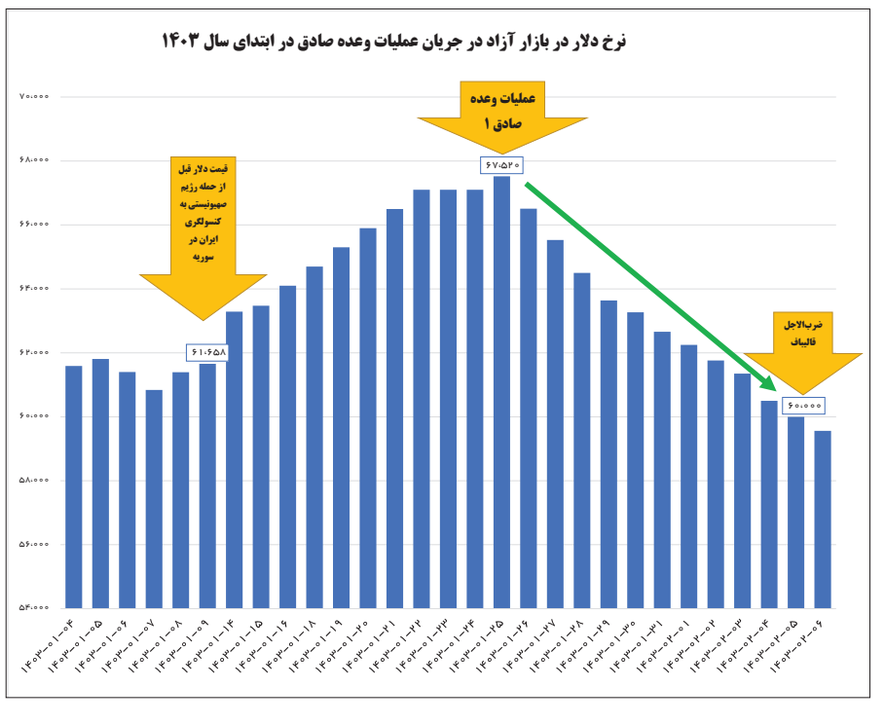
رئیس مجلس شورای اسلامی، گفت: کشاندن مجادلات بی حاصل به فضای رسانه‌ای در بی‌ثباتی بازار ارز مؤثر است ومجلس هیچ‌گاه تصمیماتی که باعث رهاشدگی قیمت ارز شود را نخواهد گرفت.

قالیباف برخلاف رویه‌اش در دولت سیزدهم که گفته بود جلسات مکرر درباره ارز فایده ندارد، دیروز، گفت: در بعد نظارتی، مجلس باهدف رفع کاستی ها و کمک به دولت در ثبات بخشی به بازار، از همه ظرفیت های خود استفاده کرد. جلسات متعدد کمیسیون های اقتصادی، جلسات مکرر نمایندگان کمیسیون های تخصصی در بانک مرکزی، جلسه غیرعلنی چندساعته و چندین جلسه در سطح هیات رئیسه و روسای کمیسیون های مرتبط، بخشی از اقدامات نظارتی مجلس بوده است که طی آن به بررسی سیاست ها، تصمیمات و اقدامات بانک مرکزی و دولت، آثار و نتایج این اقدامات به خصوص اثرات تورمی، برنامه های آتی، میزان تطابق با قوانین و برنامه هفتم، اقدامات سایر دستگاه ها و درنهایت پیشنهادهای مختلف پرداخته و تذکرات لازم به دستگاه های ذی‌ربط داده شد. همچنین در جلسه سران قوا، بحث ارز مورد بررسی قرار گرفت و مقرر شد تا در روز چهارشنبه (امروز) در شورای هماهنگی اقتصادی سران قوا، موضوعات پیگیری و عملیاتی شود.

وی، گفت: ازآنجاکه مجلس شـــورای اسلامی اظهارنظرهای غیر کارشناسی و نیز کشاندن مجادلات بی حاصل به فضای رسانه‌ای را در بی‌ثباتی بازار ارز مؤثر می داند، وظیفه خویش می داند تا وظایف تقنینی و نظارتی خود را تا حد امکان در محیط های تخصصی و اجرایی به انجام رساند و از کشاندن این مباحث در صورت عدم ضرورت، به میان مردم و رسانه ها پرهیز کند.

قالیباف، عنوان کرد: علیرغـــم پیگیری هایی که مجلس بدون جنجال آفرینی اما مؤثر انجام داد، متأسفانه عده‌ای با نگاه های سیاسی از مطالبه به حقّ مردم استفاده نادرست می کنند تا مجلس را وادار به اخذ تصمیماتی کنند که نتیجه آن بی متولی شدن کنترل قیمت ارز است و مجلس هیچ‌گاه چنین تصمیماتی که باعث رهاشدگی قیمت ارز می شود را نخواهد گرفت.

رئیس مجلس شورای اسلامی، افزود: همه و مخصوصاً نیروهای انقلابی، باید به این امر توجه داشته باشند که مردم فقط و فقط به دنبال کنترل قیمت ارز هستند و تا زمانی که جلسات نظارتی در سطوح مختلف مجلس و پیگیری ها در جلسات هماهنگی بین قوا به بن بست نرسد، اقداماتی مانند استیضاح در اوج بحران قیمت ارز، خطاست. چنین تصمیمی هرچند ممکن است برای مجلس آورده سیاسی داشته باشد، اما آنچه در عمل اتفاق می افتد، لطمه به اقتصاد و زندگی مردم است چراکه بازار ارز را، برای چند ماه بی متولی می کند و مسئولین اجرایی، توجیه کافی برای رها کردن قیمت ارز پیدا می کنند. بازار ارز درحالی که دشمنان ایران از هر فرصتی برای ضربه زدن به اقتصاد کشور استفاده می کنند، نیاز به تصمیمات شجاعانه، مدبرانه و آگاهانه دارد و طبیعی است که در مقطع فعلی وارد شدن به فرآیند استیضاح، خلاف منافع مردم بوده و فقط یک اقدام نمایشی و سیاسی محسوب می شود. البته در صورت نیاز مجلس از حق خود، در شرایطی که اوضاع اصلاح نشود و راه دیگری باقی نمانده باشد، استفاده خواهد کرد. وی، افزود: نمایندگان مجلس، فراموش نخواهند کرد که رهبر حکیم انقلاب در دیدار با آن‌ها، تصریح داشتند: «من توصیه مؤکدی که یادداشت کردم، تعامل سازنده با دولت جدید است» و در ادامه نیز صراحتاً فرمودند که موفقیت رئیس جمهور، موفقیت همه ماست و از همه ما خواستند که این مساله را از بن دندان باور کنیم. بر اساس چنین تکلیف روشنی که رهبر انقلاب برای مجلس تعیین کردند، سیاست ما کمک به دولت محترم و یاری به جناب رئیس جمهور برای حل مسائل مردم است. البته روشن است که مجلس در راستای پیگیری خواسته‌های مردم از همه ابزارهای نظارتی خود از جمله سؤال، استیضاح، تحقیق و تفحص و پیگیری قضائی، در هر موضوعی که لازم باشد و هرزمانی که به حل مساله مردم کمک کند، برای کارآمدتر شدن دولت، استفاده خواهد کرد اما استفاده از این ظرفیت ها ،مشروط به این است که نتیجه آن کمک به دولت برای حل مسائل مردم باشد.




# استدلال‌های منسوخ در خصوص تک‌نرخی کردن ارز



در شرایطی که بارها سیاست ارز تک‌نرخی منجر به ایجاد التهاب در بازار غیررسمی ارز شده است، مجدداً شاهد پافشاری مقامات دولت چهاردهم بر سیاست‌های غیر بهینه ارزی هستیم.

به گزارش خبرنگار اقتصادی خبرگزاری تسنیم، در شرایطی مجدداً شاهد اظهارات منسوخ و استدلال های سطحی در خصوص تک‌نرخی کردن ارز هستیم، که پیروی از این سیاست به التهابات بازار ارز دامن زده است. بعد از اظهارنظرهای وزیر اقتصاد در خصوص تک نرخ سازی ارز، اخیراً معاون اول رئیس جمهور نیز، پیروی از این سیاست را هدف اصلی دولت عنوان کرده است.

محمدرضا عارف، معاون اول رئیس جمهور، صبح دیروز(سه شنبه) در همایش مسئولان روابط عمومی دستگاه های اجرایی، گفت: باید به جامعه جواب داده می شد که نوسانات و جهش های نرخ ارز به آن علت است؛ ما یک تجربه موفق را در تک نرخی کردن ارز داشتیم و این کار یعنی سلامت اقتصاد و حذف رانت. ارزی که در خرید ها به غیر از کالاهای اساسی، به حساب مردم گذاشته می شود، ارز آزاد است. معاون اول رئیس جمهور، افزود: اگر تولیدکننده و واردکننده، ارز دیگری گرفته باشند، ما به التفاوتش به مردم داده نمی شود؛ در دولت اصلاحات، تجربه موفقی در تک نرخی کردن ارز داشتیم و دولت بعدی نیز از تک نرخی را تا یکی. دو سال ادامه داد و به طور جدی این سیاست را دنبال می کنیم.

### آقای معاون اول، شرایط اقتصاد ایران در ۱۴۰۳ زمین تا آسمان با دهه ۷۰ و ۸۰ تفاوت دارد!

معاون اول رئیس جمهور با اشاره به تجربه موفق تک نرخ سازی ارز در دولت اصلاحات طی نیمه دوم دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰، لزوم اجرای این سیاست ارزی در این برهه را ضروری دانسته است. این در حالی است که مشخصاً، شرایط اقتصاد ایران در دهه ۹۰ خصوصاً از سال ۹۶ و ۹۷ و پس از تشدید تحریم ها، به هیچ‌وجه همانند شرایط قبلی نیست. لازم به ذکر است، دو تجربه تک نرخ سازی در سال ۹۷ و ۱۴۰۱ به‌وضوح نشان می دهد که اجرای این سیاست، هر بار جز تحمیل تورم سنگین و درنهایت عقب‌نشینی از سیاست تک نرخ سازی، برای اقتصاد کشورمان به بار نیاورده است.

### چرا ارز تک‌نرخی نمی شود؟

طبیعتاً دلیل افزایش نـــرخ ارز در بازار آزاد، وجود تقاضاهای نامشروع یا به اصطلاح تقاضای قاچاق، فرار سرمایه و سفته‌بازی است، برآوردها حاکی از آن است که ارز مورد عمل، حدوداً ۲۵ تا ۳۰ میلیارد دلار است. مکانیسم فرایند رشد نرخ ارز در بازار آزاد به این شکل است که وقتی نرخ رسمی به نرخ بازار آزاد می رسد، به دلیل ریسک فروش ارز صادراتی صادرکننده به قاچاقچی، از این امر امتناع کرده و ترجیح می دهد تا ارز خود را در سامانه های رسمی بفروشد. درچنین شرایطی تعداد قاچاقچیان و دیگر فعالان بازار آزاد افزایش پیدا می کند، به دلیل دسترسی به نقدینگی بیشتر، نرخ های بالاتری را به صادرکنندگان غیرنفتی و دیگر عرضه کنندگان ارز غیرنفتی، پیشنهاد می کنند و به این ترتیب، مجدداً نرخ بازار غیررسمی را بالاتر برده و جذابیت این بازار برای صادرکنندگان نیز بیشتر می شود. به دنبال این رویه، مجدداً تمامی نرخ ها رشد می کند و این سیکل تکراری، حدود ۴۰ سال است که در اقتصاد ایران تکرار شده است. بنابراین تا زمانی که تقاضای قاچاق در بازار غیررسمی جولان بدهد، هیچ‌گاه امکان تک نرخ سازی ارز روی نرخ بازار آزاد، وجود نخواهد داشت. درواقع در چنین شرایطی که سیاست‌گذار هرچه به دنبال نرخ ارز غیررسمی می رود، این نرخ با کوچک‌ترین شوکی بالا و بالاتر رفته ،اقتصاد در یک عدم تعادل بزرگ قرار می گیرد و دولت مجبور به تثبیت نرخی رسمی برای ارز می شود.

### آقای عارف شرایط امروز کشور با ۲۰ سال پیش یکسان است؟

درحالی که طی یک ماه اخیر، دولت مردان و کارشناسان اقتصادی، با تجربه نامطلوب تک نرخی سازی ارز مواجه شدند، مشخص نیست مسئولان ارشد دولت با چه هدفی، با استناد با تجربه ۲۰ سال قبل کشور، بر یک رویکرد غلط، اصرار می کنند؟ به گزارش خبرنگار اقتصاد معاصر؛ صبح دیروز(سه شنبه) محمدرضا عارف، معاون اول رئیس جمهور بار دیگر بر تک نرخی سازی ارز به عنوان یک سیاست کلان دولت تأکید و اعلام کرده که اجرای این سیاست در دوران دولت اصلاحات موفق بوده و می تواند دوباره به بهبود وضعیت اقتصادی ایران کمک کند. با این حال، برخی تحلیلگران و کارشناسان اقتصادی به نقد این استدلال پرداخته و معتقدند که، شرایط کنونی کشور تفاوت‌های زیادی با دوران گذشته دارد و اجرای این سیاست در شرایط فعلی، با چالش های بسیاری روبه‌رو خواهد بود.

### تفاوت شرایط کنونی با دوران اصلاحات

یکی از نکات مهم آن بوده که در دوران اصلاحات، کشور در شرایط تحریمی مشابه امروز قرار نداشت، روابط اقتصادی و تجاری ایران با کشورهای مختلف نسبت به اکنون بسیار بهتر بود و تحریم‌ها فشار کمتری بر اقتصاد وارد می کرد. از سوی دیگر، بُعد دهه اخیر، ایران با بحران های اقتصادی، تورم بالا و تحریم‌های شدید مواجه بوده که شرایط اقتصادی کشور را پیچیده‌تر می کند. بنابراین مقایسه شرایط کنونی با دوران اصلاحات، به‌راحتی امکان‌پذیر نیست و نمی توان سیاست های آن دوران را بدون در نظر گرفتن تغییرات اقتصادی و بین المللی امروز، مجدداً به کار بست.

### نتایج اجرای سیاست تک‌نرخی سازی ارز در سال های اخیر

از ســـوی دیگر در آذرماه گذشته، موج اول سیاست تک‌نرخی ســـازی ارز در ایران اجراء شد اما نتایج آن چندان مثبت نبود. باوجود تلاش های دولت برای ثابت نگه‌داشتن نرخ ارز، اختلاف نرخ ها به بیش از ۲۰ درصد رسید و رانت ارزی همچنان در بازار به قوت خود باقی مانده است. درواقع درحالی که با حذف ارز نیمایی، زمینه برای وقوع یک تورم کالایی مهیب در اقتصاد ایران فراهم شده، هدف سیاست‌گذار در مورد حذف رانت ارزی نیز محقق نشد. البته از سال ۱۳۹۷ به این سو، تجربیات تلخ ناشی از تک‌نرخی سازی دائماً تکرار شده و نتیجه آن صرفاً جهش نرخ ارز در بازار آزاد بود. نمونه دیگری که می توان به آن اشاره کرد، بحث حذف ارز ترجیحی ۴۲۰۰ تومانی با هدف تک‌نرخی سازی ارز بود که آثار مهلک این سیاست غلط در بازار آزاد، منعکس شده و در سال ۱۴۰۱ نرخ ارز غیررسمی تا ۱۰۰ درصد افزایش یافت. این موضوع نشان می دهد که اجرای سیاست تک‌نرخی سازی ارز، بدون اصلاحات اساسی در سایر بخش های اقتصادی، نه‌فقط به کاهش رانت و ثبات اقتصادی منجر نشده، بلکه به تشدید مشکلات ارزی و افزایش نوسانات بازار ،دامن زده است.

## اخبار

# آزادسازی یا ثبات، کدام به نفع مردم است؟

رضا احسانی
پژوهشگر اقتصادی

سیاست‌گذاری ارزی در ایران، نیازمند تصمیم‌گیری هایی است که علاوه بر کاهش فساد و رانت جویی، اثرات منفی بر رفاه عمومی را به حداقل برساند. برای برقراری این توازن، گروه‌های گوناگون اقتصادی، پیشنهادهای سیاستی مختلفی دارند.

در یادداشت قبلی، ضمن تحلیل «بازیگران بازار ارز ایران»، ساختار طرف عرضه و تقاضا در بازار ارز ایران، نقش بازیگران کلیدی، چالش های موجود و مقایسه آن با بازارهای ارز پیشرفته مورد بررسی قرار گرفت. در یادداشت پیش رو، تلاش شده تا با زبانی ساده و به‌صورت خلاصه، به عقاید و نظرهای نحله ها و گروه‌های مختلف اقتصاددانان ایرانی نسبت به موضوع «نرخ برابری ارزها» مروری داشته باشیم.

طی سال های اخیر، نرخ ارز به یکی از چالش برانگیزترین مسائل اقتصاد ایران تبدیل شده است. این مسئله بر تجارت خارجی و سرمایه‌گذاری ها، تأثیر مستقیم داشته و به‌صورت مستقیم و مؤثر با سفره و معیشت خانوارها نیز گره خورده است. در این حوزه گروه‌های مختلفی از اقتصاددانان و مسئولان عالی رتبه ،رویکردهای متفاوتی را مطرح می کنند که هرکدام با استدلال های خاصی همراه است.

### اقتصاددانان حامی «آزادسازی نرخ ارز»

این گروه براین باورند که نظام چند نرخی کنونی، باعث ایجاد فساد و رانت جویی شده و بهره‌وری اقتصادی را کاهش داده است. آن ها معتقدند که تعیین نرخ ارز توسط بازار و آزادسازی کامل آن، می تواند تخصیص بهینه منابع را بهبود بخشد و شفافیت اقتصادی را افزایش دهد و افزایش نرخ برابری ارز (به زبان ساده همان گران شدن دلار)، می تواند مزایای زیر را در پی داشته باشد. .

به گزارش تسنیم، این افراد، تجربه کشورهایی مانند ترکیه و مصر و برزیل که آزادسازی نرخ ارز را اجراء کرده‌اند، به‌عنوان مثال هایی برای کاهش شوک های اقتصادی مطرح می کنند. در ترکیه، اصلاحات ارزی منجر به افزایش شفافیت اقتصادی و کاهش فساد شد. در مصر نیز باوجود چالش های اولیه، آزادسازی نرخ ارز، توانست در بلندمدت ثبات اقتصادی نسبی به ارمغان آورد. همچنین تجربه برزیل نشان می دهد که سیاست های هماهنگ مالی و پولی همراه با آزادسازی نرخ ارز، می تواند به کاهش نوسانات و تقویت تولید ملی منجر شود.

برخی از منتقدان این گروه، معتقدند که حتی در این کشورها نیز آزادسازی نرخ ارز منجر به افزایش نابرابری و فشار بر اقشار آسیب‌پذیر شده و نتیجه می گیرند که اتخاذ سیاست های تکمیلی برای حمایت از این گروه ها اجتناب ناپذیر است. آنها تأکید می کنند که در ایران نیز ممکن است چنین سیاست هایی بدون ایجاد زیرساخت های مناسب، نتیجه معکوس داشته باشد.

### اقتصاددانان و مسئولان حامی کنترل نرخ ارز

این گروه تأکید می کنند که آزادسازی نرخ ارز در شرایط کنونی اقتصاد ایران، منجر به نوسانات شدیدتر، افزایش تورم و فشار بر اقشار ضعیف جامعه خواهد شد. آن ها به‌ویژه، نگران هستند که در بازار ارز ایران که تحت تأثیر انتظارات تورمی و سفته‌بازی قرار دارد، ممکن است آزادسازی به جهش های غیرقابل کنترل قیمت ها منجر شود. دلایل کلیدی این گروه برای تأکید بر کنترل نرخ ارز از این قرار است:

### نبود زیرساخت های لازم برای مدیریت بازار آزاد ارز.

نقش پررنگ دولت در اقتصاد ایران و وابستگی به درآمدهای نفتی.

حساسیت بالای معیشت مردم نسبت به تغییرات نرخ ارز.

این گروه نیز برای استدلال های خود، نمونه هایی ذکر می کنند: کشورهای ونزوئلا و آرژانتین به عنوان مثال های شکست خورده، آزادسازی در شرایط ضعف اقتصادی و فساد مطرح می شوند. در ونزوئلا، حذف کنترل های ارزی به فروپاشی اقتصادی انجامید. در آرژانتین نیز آزادسازی نرخ ارز به بحران های ارزی و کاهش شدید ارزش پول ملی منجر شد. در این کشورها، نبود مدیریت صحیح و نظارت بر بازار ارز، منجر به از دست رفتن کنترل اقتصادی شد. این گروه، توصیه می کنند که دولت با کنترل دقیق و تخصیص منابع ارزی به بخش های اولویت دار، از فشار بر اقتصاد و مردم بکاهد. آن ها معتقدند که باید نرخ ارز به‌صورت تدریجی و با کنترل دولت، اصلاح شود تا از شوک های اقتصادی جلوگیری شود. برنامه ریزی برای تثبیت نرخ ارز و ایجاد تعادل میان عرضه و تقاضا از جمله راهکارهای پیشنهادی این گروه است.

### رویکرد سوم

گروهی دیگر از اقتصاددانان و سیاست گذاران معتقدند که آزادسازی کامل و هم کنترل شدید بدون در نظر گرفتن شرایط فعلی اقتصاد ایران، ممکن است اثرات مخربی داشته باشد. آن ها پیشنهادهای سیاستی کوتاه‌مدت و درازمدتی را مطرح می کنند. در کوتاه‌مدت پیشنهاد می کنند:

دولت با مدیریت شناور و مداخله محدود، ثبات نسبی ایجاد کند.

تقویت ذخایر ارزی و کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی.

ایجاد شفافیت در تخصیص ارز به واردکنندگان کالاهای اساسی و جلوگیری از سوءاستفاده های احتمالی.

و در بلندمدت موارد زیر را انتظار دارند:

زمینه‌سازی برای آزادسازی تدریجی از طریق اصلاحات ساختاری در بانک ها، بازار سرمایه، و شفاف سازی سیاست های ارزی.

افزایش رقابت پذیری اقتصاد و کاهش تمرکزگرایی در سیاست های ارزی.

ایجاد زیرساخت های لازم برای مدیریت شوک های ارزی، مانند راه‌اندازی بازار مشتقات ارزی.

این گروه سوم هم، الگوهایی مانند چین، هند و کره جنوبی را در مدیریت نرخ ارز، الگوی مناسبی می دانند. چین با سیاست کنترل شده و تدریجی خود توانست به افزایش صادرات و جذب سرمایه‌گذاری خارجی دست یابد. هند نیز با ایجاد تعادل میان کنترل و آزادسازی، ثبات ارزی و اقتصادی خود را حفظ کرده است. همچنین کره جنوبی از طریق ترکیب سیاست های حمایتی و آزادسازی تدریجی، توانسته رشد اقتصادی پایداری را تجربه کند. البته طبیعتاً این رویکرد نیز نیازمند هماهنگی بالا بین نهادهای اقتصادی و شفافیت در سیاســـت گذاری است و بدون ایجاد این شرایط، رویکردهای این گروه سوم با شکست مواجه خواهد شد. علاوه براین، تعامل سازنده با کشورهای همسایه و جامعه بین المللی و استفاده از تجربیات موفق دیگر کشورها، می تواند نقش مهمی در اجرای این سیاست ها داشته باشد.

### جمع بندی

مسئله نرخ ارز در ایران به شدت به شرایط داخلی و خارجی اقتصاد وابسته است. سیاست گذاری در این حوزه، نیازمند تصمیم گیری هایی است که علاوه بر کاهش فساد و رانت جویی، اثرات منفی بر رفاه عمومی را به حداقل رساند. درنهایت چه آزادسازی و چه کنترل، نیازمند هماهنگی با سیاست های کلان اقتصادی، از جمله کنترل تورم، جذب سرمایه‌گذاری خارجی و بهبود تولید داخلی است. اینجا یک پرسش کلیدی مطرح می شود که چگونه دولت ایران می تواند از الگوهای موفق جهانی استفاده کرده و از سیاست های مقطعی و بدون افق بلندمدت، فاصله گیرد؟